

17.01 Παραγωγή

A. Παράγωγα ρήματα

Κυρίως από ουσιαστικά ή επίθετα:	Αλλά και:
νεύρο – νευριάζω φυτό – φυτεύω κόπος – κοπιάζω τέλος – τελειώνω ζέστη – ζεσταίνω όμορφος – ομορφαίνω σημάδι – σημαδεύω κλειδί – κλειδώνω	1) Από άλλα ρήματα: φέγγω – φεγγίζω βάφω – ξεβάφω διψώ – ξεδιψώ 2) Από άκλιτα μέρη του λόγου (επιρρήματα, επιφωνήματα κτλ.): συχνά – συχνάζω σιμά – σιμώνω χαμηλά – χαμηλώνω

Β. Παράγωγα ουσιαστικά

Από ρήματα:	Από ουσιαστικά:
<p>τραγουδῶ – τραγουδιστής έρχομαι – ερχομός κλαδεύω – κλάδεμα τρέχω – τρέξιμο ανασαίνω – ανάσα γυμνάζω – γυμναστήριο</p>	<p>α. Υποκοριστικά Δείχνουν ότι κάτι είναι μικρό ή ότι το νιώθουμε ως αγαπητό/οικείο. Π.χ. παιδί – παιδάκι Καταλήξεις: -άκι, -ίτσα, -άκος, -άκης, -ούλα, -ούλης, -ούλι, -ούδα, -ούδι</p> <p>β. Μεγεθυντικά Δείχνουν ότι κάτι είναι πιο μεγάλο από αυτό στο οποίο αναφέρεται η λέξη από την οποία προέρχεται. Π.χ. κολοκύθι – κολοκύθα Καταλήξεις: -α, -άρα, -αράς, -αρος</p> <p>γ. Περιεκτικά Δείχνουν ότι πολλά όμοια πράγματα βρίσκονται στο ίδιο μέρος. Π.χ. άμμος – αμμουδιά, αμπέλι – αμπελώνας Καταλήξεις: -ια, -ώνας, -ιώνας</p> <p>δ. Τοπικά Δείχνουν τόπο. Π.χ. εστιατορας – εστιατόριο, Πατριάρχης – Πατριαρχείο</p> <p>ε. Εθνικά Δείχνουν τον άνθρωπο που κατάγεται από συγκεκριμένο τόπο. Έχουν πολλά είδη καταλήξεων. Π.χ. Ανατολή – Ανατολίτης, Ψαρά – Ψαριανός</p> <p>στ. Επαγγελματικά Δηλώνουν επάγγελμα. Π.χ. βιβλιοθήκη – βιβλιοθηκάριος, βάρκα – βαρκάρης, γάλα – γαλατάς</p>

ζ. Διάφορα άλλα

-αινα: π.χ. Γιώργος – Γιώργαινα

-ινα: π.χ. γιατρός – γιατρίνα

-ισμος: π.χ. χριστιανός – χριστιανισμός

-ιά: π.χ. νύχτα – νυχτιά, λεβέντης – λεβεντιά

Από επίθετα:

Είναι αφηρημένα και φανερώνουν ιδιότητα

Π.χ. αθώς – αθώτητα, αγράμματος – αγραμματοσύνη, μαύρος – μαυρίλα, γλυκός – γλύκα, κόκκινος – κοκκινίλα, βαρύς – βαρύτητα

Γ. Παράγωγα επίθετα

Από ρήματα:	Από ουσιαστικά:
<p>δροσιζω – δροισιστικός μελετώ – μελετηρός λάμπω – λαμπερός κινώ – κινητήριος</p> <p>Τα παράγωγα επίθετα σε -τος λέγονται ρηματικά επίθετα: σκύβω – σκυφτός βάζω – βαλτός</p>	<p>ζήλια – ζηλιάρης άνοιξη – ανοιξιάτικος στάχτη – σταχτής αιώνας – αιώνιος βροχή – βροχερός μετάξι – μεταξωτός κορίτσι – κοριτσιόσικος αρνί – αρνίσιος μαλλί – μάλλινος</p>
Από επίθετα:	Από επιρρήματα:

<p>Αυτά είναι κυρίως υποκοριστικά:</p> <p>κοντός – κοντούλης ζεστός – ζεστούτσικος</p> <p>Ή φανερώνουν ιδιότητα:</p> <p>άγριος – αγριωπός άσπρος – ασπριδερός παχύς – παχουλός</p> <p>Επίσης σχηματίζονται με το στερητικό α(ν)-:</p> <p>επίσημος – ανεπίσημος ακριβής – ανακριβής πιθανός – απίθανος</p>	<p>κοντά – κοντινός βόρεια – βορινός αύριο – αυριανός</p>
---	---

Δ. Παράγωγα επιρρήματα

Τα παράγωγα επιρρήματα προέρχονται κυρίως από επίθετα.

Παράγονται με τις καταλήξεις **-α** και **-ως** (βλ. ενότητα 12.2).

όμορφος – όμορφα

ελικρινής – ελικρινώς

άμεσος – άμεσα και αμέσως

Πιο σπάνια, μπορεί να βρούμε επιρρήματα που παράγονται από αντωνυμίες (π.χ. άλλος – αλλού) ή από άλλα επιρρήματα (π.χ. εκεί – εκείθε).